



Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 35g/2021

privind excepția de neconstituționalitate a
articolului 437 alin. (2) din Codul de procedură penală
(*recursul împotriva încheierii de aducere
silită a inculpatului*)

CHIȘINĂU

1 iunie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată pe 18 februarie 2021,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând pe 1 iunie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a art. 437 alin. (2) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Anatolie Casap în interesele dlui Ion Bușu, inculpat în dosarul nr. 1-133/2020, pendinte la Judecătoria Cimișlia, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de un complet de judecători din cadrul Curții de Apel Comrat (domnii Dmitrii Fujenco și Andrei Mironov și dna Liudmila Caraianu), în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La Judecătoria Cimișlia, sediul central, este pendinte o cauză penală în care dl Ion Bușu este acuzat de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 264¹ alin. (1) din Codul penal, care incriminează conducerea mijlocului de transport în stare de ebrietate alcoolică cu grad avansat.

4. La ședințele de judecată din 24 octombrie 2019 și 30 octombrie 2020 inculpatul nu s-a prezentat, instanța de judecată aplicându-i măsura aducerii silite. Din cauza lipsei inculpatului la domiciliu, a fost imposibil de executat măsura aducerii silite a inculpatului.

5. Pe 2 noiembrie 2020, instanța de judecată a examinat și a admis demersul acuzatorului de stat privind anunțarea în căutare și aducerea silită a inculpatului. Dl avocat Anatolie Casap, apărător al inculpatului, a atacat cu recurs încheierea instanței de judecată.

6. În cadrul ședinței instanței de recurs din 8 februarie 2021, dl avocat Anatolie Casap a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 437 alin. (2) din Codul de procedură penală, care stabilește că încheierile instanței de judecată pot fi atacate cu recurs numai o dată cu

sentința, cu excepția cazurilor în care, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.

7. Prin încheierea sa din 8 februarie 2021, Curtea de Apel Comrat a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16

Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20

Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

[...]”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 119

Folosirea căilor de atac

„Împotriva hotărârilor judecătorești, părțile interesate și organele de stat competente pot exercita căile de atac, în condițiile legii.”

9. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală, adoptat prin Legea nr. 122 din 14 martie 2003, sunt următoarele:

Articolul 199

Aducerea silită

„(1) Aducerea silită constă în aducerea forțată a persoanei la organul de urmărire penală sau la instanță în cazul în care aceasta, fiind citată, în modul stabilit de lege, nu s-a prezentat fără motive întemeiate și nu a informat organul care a citat-o despre imposibilitatea prezentării sale, iar prezența ei era necesară.

(2) Este supusă aducerii silită numai persoana participantă la proces, pentru care este obligatorie citarea organului de urmărire penală sau instanței, și care:

- 1) se eschivează de la primirea citației;
- 2) se ascunde de organul de urmărire penală sau de instanță;
- 3) nu are loc permanent de trai;
- 4) se află în situația reglementată la art. 321 alin. (2) pct.2).

(3) Aducerea silită se efectuează în baza unei ordonanțe de aducere, eliberate de organul de urmărire penală, sau a încheierii instanței de judecată.

[...]

Articolul 321

Participarea inculpatului la judecarea cauzei și efectele neprezentării lui

„(1) Judecarea cauzei în primă instanță și în instanța de apel are loc cu participarea inculpatului, cu excepția cazurilor prevăzute de prezentul articol.

(2) Judecarea cauzei în lipsa inculpatului poate avea loc în cazul:

- 1) când inculpatul se ascunde de la prezentarea în instanță;
- 2) când inculpatul, fiind în stare de arest, refuză să fie adus în instanță pentru judecarea cauzei și refuzul lui este confirmat și de apărătorul lui sau de administrația locului de detenție a acestuia;
- 3) examinării unor cauze privitor la săvârșirea unor infracțiuni ușoare când inculpatul solicită judecarea cauzei în lipsa sa.

(2¹) În cazul prevăzut la alin. (2) pct. 2), inculpatul poate fi supus aducerii silită în instanța de judecată pentru a-și confirma refuzul de a participa la judecarea cauzei.

(3) În cazul judecării cauzei în lipsa inculpatului, participarea apărătorului și, după caz, a reprezentantului lui legal este obligatorie.

(4) În caz de neprezentare a inculpatului în instanță, judecarea cauzei se amână, cu excepția cazurilor prevăzute la alin. (2) și alin. (2¹).

(5) Instanța, în cazul neprezentării nemotivate a inculpatului la judecarea cauzei, este în drept să dispună aducerea silită a inculpatului și să-i aplice o măsură preventivă sau să o înlocuiască cu o altă măsură care va asigura prezentarea lui în instanță, iar la demersul procurorului, să dispună anunțarea inculpatului în căutare. Încheierea privind anunțarea inculpatului în căutare se execută de către organele afacerilor interne.

(6) Instanța decide judecarea cauzei în lipsa inculpatului din motivele prevăzute în alin. (2) pct.1) numai în cazul în care procurorul a prezentat probe verosimile că persoana pusă sub învinuire și în privința căreia cauza a fost trimisă în judecată a renunțat în mod expres la exercitarea dreptului său de a apărea în fața instanței și de a se apăra personal, precum și se sustrage de la urmărirea penală și de la judecată.”

Articolul 437

Hotărârile supuse recursului

„[...]”

(2) Încheierile pot fi atacate cu recurs numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul excepției de neconstituționalitate susține că articolul 437 alin. (2) din Codul de procedură penală îl lipsește de dreptul la un recurs efectiv în materie penală. Mai mult, autorul excepției susține că această norma instituie un tratament diferențiat între subiecții procedurii penale. Astfel, spre deosebire de faza urmăririi penale, în care subiecții procedurii au dreptul de a ataca cu recurs încheierile instanței, în faza judecării cauzei penale nu există un asemenea drept.

11. În sesizare, autorul susține că lipsirea sa de dreptul de a ataca cu recurs încheierea privind aducerea silită în ședință a inculpatului afectează echitatea procedurii, fapt care conduce la încălcarea dreptului la un proces echitabil. De vreme ce controlul exercitat în căile de atac urmărește repararea erorilor comise în procedurile din fața instanței inferioare, autorul excepției susține că trebuie să se bucure de exercițiul acestui drept.

12. Autorul excepției menționează că lipsirea sa de dreptul de a formula recurs este arbitrară, golind de conținut prevederile articolelor 16 și 20 din Constituție, care garantează egalitatea în fața legii și dreptul la un proces echitabil. Mai mult, în fundamentarea excepției sale, autorul pretinde și încălcarea articolelor 54 și 119 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea notează că excepția de neconstituționalitate, ridicată de către avocatul inculpatului într-un proces din fața instanței de judecată (a se vedea § 6 *supra*), este formulată de subiectul căruia i s-a acordat acest drept, în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

16. Curtea reține că obiectul excepției îl constituie articolul 437 alin. (2) din Codul de procedură penală, care stabilește că încheierile pot fi atacate cu

recurs numai o dată cu sentința, cu excepția cazurilor când, potrivit legii, pot fi atacate separat cu recurs.

17. Curtea constată că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate din perspectiva criticilor prezentei sesizări.

18. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză care are ca obiect examinarea unui recurs declarat împotriva încheierii instanței de judecată privind anunțarea în căutare și aducerea silită a inculpatului. Curtea admite că instanța de judecată va verifica admisibilitatea recursului prin prisma articolului 437 alin. (2) din Codul de procedură penală. Așadar, norma contestată ar putea fi aplicată în această cauză.

19. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27). Curtea trebuie să verifice, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate constituie o ingerință în vreun drept fundamental (DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18).

20. Autorul sesizării susține că dispozițiile contestate încalcă articolele 16 [egalitatea], 20 [accesul liber la justiție], 54 [restrângerea exercițiului unor drepturi sau libertăți] și 119 [folosirea căilor de atac] din Constituție.

21. Curtea precizează că articolele 16 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Ele sunt incidente doar în cazul în care este demonstrată existența unei ingerințe într-un drept fundamental (HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 22; DCC nr. 3 din 16 ianuarie 2020, § 22; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 18).

22. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că sarcina de a demonstra ingerința conținută de prevederile contestate în drepturile fundamentale invocate îi revine autorului excepției (HCC nr. 22 din 6 august 2020, § 24 și jurisprudența citată acolo).

23. Întinderea obligației de motivare a excepției de neconstituționalitate reclamă nu doar invocarea formală a unui text din Constituție, ci și explicarea relației de contrarietate cu acesta a prevederilor legale contestate (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 33 din 19 martie 2020, § 31 și jurisprudența citată acolo).

24. Curtea reține că articolul 20 din Constituție a fost interpretat în jurisprudența sa ca garantând, *inter alia*, caracterul echitabil al procedurilor judecătorești. Curtea a interpretat garanția procesului echitabil de la articolul 20 din Constituție ca implicând exigențe procedurale precise, revenindu-i instanței de judecată obligația de a le asigura eficiența pe parcursul judecării cauzei. Curtea a menționat că respectarea acestor exigențe impune ca părții apărării să i se ofere posibilitatea prezentării propriei poziții și exprimării, în mod efectiv, a punctului ei de vedere asupra realității și pertinentei faptelor și circumstanțelor (DCC nr. 152 din 29 noiembrie 2018, §§ 22 și 23).

25. Totuși, Curtea observă că garanția echității procesului nu a fost interpretată, în jurisprudența sa anterioară, ca incluzând un drept de atac împotriva deciziei de aducere silită a inculpatului în fața unei instanțe superioare. Această concluzie rezultă, în mod implicit, din Decizia sa cu nr.

128 din 15 noiembrie 2018, în care Curtea Constituțională a precizat, la § 23, că nicio prevedere din Constituție nu reglementează dreptul la exercitarea căilor de atac în orice cauză. În același registru, Curtea a notat că articolul 119 din Constituție stabilește că părțile interesate pot exercita căile de atac împotriva hotărârilor judecătorești în condițiile legii. Curtea precizează că aceste considerente au fost confirmate în Deciziile sale de inadmisibilitate cu numerele 165 din 20 decembrie 2018 (§§ 25-28) și 32 din 25 martie 2021 (§ 38).

26. Totuși, Curtea precizează că calea de atac a recursului împotriva încheierii de aducere silită nu intră în câmpul de aplicare al dreptului la un dublu grad de jurisdicție în materie penală, garantat de articolul 2 § 1 din Protocolul nr. 7 la Convenția Europeană. Sarcina instanței de judecată care decide aducerea silită a inculpatului nu este de a determina „acuzăția penală”, ci urmărește să asigure prezența inculpatului în ședința de judecată. În Decizia nr. 124 din 30 octombrie 2018, Curtea Constituțională a constatat că prezența acuzatului în ședința instanței are o importanță deosebită pentru caracterul echitabil al procedurii și că legislatorul trebuie să descurajeze absențele nejustificate și să asigure desfășurarea rapidă și eficace a procedurii. Lipsa de reacție din partea acuzatului nu trebuie să paralizeze procedura instanței (§§ 21 și 23).

27. În aceste condiții, Curtea constată că acest capăt al sesizării, care se referă la incidența articolelor 20 și 119 din Constituție, este inadmisibil.

28. Curtea observă că autorul excepției mai afirmă că prevederile contestate instituie un tratament diferențiat. În acest sens, autorul excepției susține că în faza urmăririi penale părții apărării îi este recunoscut dreptul de a ataca cu recurs decizia de aducere silită, drept care nu este recunoscut însă în faza judecării cauzei. Curtea precizează că, spre deosebire de faza urmăririi penale, în cadrul căreia aducerea silită este decisă de organul de urmărire penală [articolul 199 alin. (3) din Codul de procedură penală] și în cadrul căreia părțile au deschisă calea de atac a deciziei în fața judecătorului de instrucție, în baza articolului 313 din Codul de procedură penală, în faza judecării cauzei instanța de judecată este cea care decide aducerea silită a inculpatului [articolul 321 alin. (5) din Codul de procedură penală].

29. Așadar, de vreme ce situațiile analizate sunt diferite din punctul de vedere al condițiilor și al cauzelor lor, Curtea reține că nu poate fi pusă problema existenței unui tratament diferit între persoane aflate în aceeași situație.

30. Curtea reiterează că există o discriminare doar atunci când persoanele care se află în situații asemănătoare sunt tratate în mod diferit sau atunci când persoanele care se află în situații diferite sunt tratate în același mod, fără o justificare obiectivă (HCC nr.29 din 22 noiembrie 2018, § 34; HCC nr.3 din 18 ianuarie 2019, § 19; HCC nr.6 din 10 martie 2020, § 29). Astfel, având în vedere aceste elemente, Curtea constată că situațiile în discuție nu sunt comparabile, condiție care trebuie îndeplinită, pentru ca articolul 16 din Constituție să fie incident (HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 21).

31. Prin urmare, Curtea constată că nu a fost demonstrată incidența articolului 16 din Constituție, care garantează egalitatea în fața legii și a autorităților publice.

32. Așadar, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) lit. g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 437 alin. (2) din Codul de procedură penală, ridicată de dl avocat Anatolie Casap în interesele dlui Ion Bușu, inculpat în dosarul nr. 1-133/2020, pendinte la Judecătoria Cimișlia, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

Chișinău, 1 iunie 2021

DCC nr. 77

Dosarul nr. 35g/2021